

ЖЕЛЕЗНЯК Микола
кандидат філологічних наук
директор Інституту енциклопедичних досліджень
НАН України

УКРАЇНСЬКА ЕНЦИКЛОПЕДИСТИКА: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Українська енциклопедистика – порівняно молода галузь науки, хоч ми можемо похвалитися столітньою історією створення власне українських енциклопедій новітнього часу. Видання двох томів енциклопедичного довідника «Украинский народ в его прошлом и настоящем» у 1914-16 роках, до створення якого було залучено визначні наукові й літературні сили обох частин тогочасної України, яскраве свідчення цього. Федір Вовк, Михайло Грушевський, Петро Єфименко, Максим Ковалевський, Агатангел Кримський, Володимир Охримович, Степан Рудницький, Олександр Русов, Степан Томашівський, Михайло Туган-Барановський – далеко не повний список укладачів та авторів цього довідника.

В усі часи – від створення перших старогрецьких енциклопедичних праць, а особливо після появи підготовленої під керівництвом Д. Дідро і Ж.-Л. д'Аламбера 35-томної «Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers» («Енциклопедія, або Тлумачний словник наук, мистецтв і ремесел») у Парижі в 1751–80 роках – до найдовершеніших енциклопедій сучасності, зокрема «Encyclopaedia Britannica», енциклопедичні видання вважали й продовжують вважати еталонними. Вони виконують роль безперечного авторитету з будь-яких питань в усіх відомих на сьогодні галузях знань. Знайшлося багато охочих скористатися цим: автори почали маркувати свої видання як енциклопедичні. Видавництва України щороку випускають понад 100 найменувань книжкової продукції, які позначено як енциклопедії чи енциклопедичні словники (довідники). А втім, за змістом, структурою, наповненням, жанровими особливостями ці видання не завжди відповідають заявленому в заголовку типу – «енциклопедія». Звичайно, це не може не викликати занепокоєння вчених-енциклопедистів. Таку ситуацію пояснює, зокрема, й загальний сьогоднішній стан у науковій сфері України.

Щоб систематично ознайомлювати наукову громадськість з найновішими досягненнями теоретичної та практичної енциклопедистики, Інститут енциклопедичних досліджень НАН України в 2008 році започаткував проведення міжнародних науко-

вих конференцій «Українська енциклопедистика». Уже успішно проведено чотири конференції, матеріали яких видруковано в збірниках та розміщено на сайті установи. Нині я радий вас вітати на V Міжнародній науковій конференції «Українська енциклопедистика».

Наші конференції слугують своєрідним майданчиком, де мають змогу висловитися і творці енциклопедій, і дослідники їх, і користувачі, для яких вони – надійне джерело інформації. На конференціях обговорюємо питання теорії та практики енциклопедистики, історії енциклопедичної справи у світі та Україні, дискутуємо про теоретичні засади створення енциклопедій різного типу (універсальних, галузевих, регіональних), узагальнюємо історичний досвід та аналізуємо сучасні тенденції української й світової енциклопедистики. Привертаємо увагу й до низки важливих питань із суміжних дисциплін, зокрема з біо- та бібліографістики, архівознавства, стилістики та редакторської справи. Одним із завдань наших зібрань є розширення міжнародної співпраці в галузі енциклопедистики, що важливо для забезпечення повноти та об'єктивності інформації про Україну в зарубіжних енциклопедичних виданнях; налагодження дієвого діалогу з іншими енциклопедичними центрами в Україні й за кордоном.

Шановні учасники конференції, колеги-енциклопедисти, цього річню зустріч присвячено винятково важливому питанню – стану та перспективі розвитку регіональної енциклопедистики. Нам є чим пишатися і в цій царині, щоправда, на мій погляд, маємо тут більше проблем, аніж здобутків. Запрошую вас обговорити широке коло питань, запропонованих у програмі конференції, у дискусіях на засадах об'єктивності, науковості, неупередженості.